Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
ANTHONYHO MICHAELA COLLINSE
přednesené dne 4. října 2024 [1]

Věc C-583/23 [Delda] [i]

AK
proti
Ministère public

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Cour de cassation (Kasační soud, Francie)]

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Směrnice 2014/41/EU – Evropský vyšetřovací příkaz v trestních věcech – Věcná působnost – Pojem ‚vyšetřovací úkon' – Oznámení usnesení o podání obžaloby, které obsahuje i příkaz ke vzetí do vazby a ke složení kauce – Výslech dotčené osoby"

Úvod

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Cour de cassation (Kasační soud, Francie) se týká výkladu článků 1 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech [2]. Tato žádost byla podána v rámci řízení o kasačním opravném prostředku, jenž byl podán španělskou státní příslušnicí, která byla zadržena ve Francii, proti rozsudku chambre de l'instruction de la cour d'appel de Paris (vyšetřovací senát odvolacího soudu v Paříži, Francie), kterým byl zamítnut její návrh na zrušení protokolu o jejím výslechu vedeném francouzským vyšetřujícím soudcem v rámci výkonu evropského vyšetřovacího příkazu vydaného španělskými justičními orgány.

2. Tato věc umožní Soudnímu dvoru upřesnit věcnou působnost evropského vyšetřovacího příkazu, a konkrétně rozsah pojmu „vyšetřovací úkony" ve smyslu výše uvedených ustanovení směrnice 2014/41, jejichž výkonu se lze na základě tohoto příkazu domáhat.

[1] – Původní jazyk: francouzština.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

[2] – Úř. věst. 2014, L 130, s. 1.

Právní rámec

Unijní právo

Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie

3. Článek 5 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie[3] (dále jen „Úmluva ze dne 29. května 2000“), nadepsaný „Zasílání a doručování procesních písemností“, stanoví:

„1. Každý členský stát zasílá přímo poštou osobám, které se nacházejí na území jiného členského státu, jim určené procesní písemnosti.

2. Procesní písemnosti mohou být zaslány prostřednictvím příslušných orgánů dožádaného členského státu pouze tehdy, pokud

a) adresa osoby, které je písemnost určena, není známa nebo není jistá;

b) podle platných procesních předpisů dožadujícího členského státu se vyžaduje doklad o doručení písemnosti adresátovi jiný, než který lze získat prostřednictvím pošty;

c) písemnost nelze doručit poštou;

d) dožadující členský stát má oprávněné důvody se domnívat, že doručení poštou by bylo neúčinné nebo nevhodné.

3. Lze-li předpokládat, že adresát nezná jazyk, ve kterém je písemnost vyhotovena, je třeba přeložit ji nebo alespoň její důležité části do jazyka (jednoho z jazyků) členského státu, na jehož území se adresát nachází. Pokud je orgánu, který písemnost vydal, známo, že adresát zná pouze jiný jazyk, musí být písemnost nebo alespoň její důležité části přeloženy do tohoto jiného jazyka.

4. Ke všem procesním písemnostem musí být přiložena zpráva, že adresát může obdržet informace od orgánu, který písemnost vydal, nebo od jiných orgánů v daném členském státě, pokud jde o jeho práva a povinnosti týkající se písemnosti. Na tuto zprávu se vztahuje také odstavec 3.

[…]“

Směrnice 2014/41

4. Článek 1 směrnice 2014/41, nadepsaný „Evropský vyšetřovací příkaz a povinnost jej vykonat“, v odstavci 1 uvádí:

„Evropský vyšetřovací příkaz je rozhodnutí justičního orgánu vydané či potvrzené justičním orgánem jednoho členského státu (dále jen ‚vydávající stát‘) za účelem provedení jednoho nebo

[3] – Akt Rady ze dne 29. května 2000, kterým se v souladu s článkem 34 Smlouvy o Evropské unii vypracovává Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie (Úř. věst. 2000, C 197, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 172).

několika konkrétních vyšetřovacích úkonů v jiném členském státě (dále jen ‚vykonávající stát') s cílem získat důkazy v souladu s touto směrnicí.

Evropský vyšetřovací příkaz lze rovněž vydat k získání důkazů, které jsou již v držení příslušných orgánů vykonávajícího státu."

5. Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti evropského vyšetřovacího příkazu", zní takto:

„Evropský vyšetřovací příkaz se vztahuje na všechny vyšetřovací úkony s výjimkou vytváření společného vyšetřovacího týmu a shromažďování důkazů v rámci tohoto týmu podle článku 13 Úmluvy [ze dne 29. května 2000] a podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/465/SVV [ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech (Úř. věst. 2002, L 162, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 15)], s výjimkou pro účely použití čl. 13 odst. 8 úmluvy a čl. 1 odst. 8 rámcového rozhodnutí."

6. Článek 9 směrnice, nadepsaný „Uznání a výkon", v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Vykonávající orgán uzná bez dalších formalit evropský vyšetřovací příkaz předaný v souladu s touto směrnicí a zajistí jeho výkon stejným způsobem a za stejných podmínek, jako by daný vyšetřovací úkon byl nařízen orgánem vykonávajícího státu, ledaže se tento orgán rozhodne uplatnit některý z důvodů odmítnutí uznání nebo výkonu nebo některý z důvodů odkladu stanovených v této směrnici.

2. Pokud není v této směrnici stanoveno jinak, vykonávající orgán dodrží formální náležitosti a postupy výslovně uvedené vydávajícím orgánem, pokud tyto formální náležitosti a postupy nejsou v rozporu se základními právními zásadami vykonávajícího státu."

7. Článek 10 téže směrnice, nadepsaný „Využití jiného druhu vyšetřovacího úkonu", stanoví:

„1. Vykonávající orgán využije, kdykoli je to možné, jiného vyšetřovacího úkonu, než který je uveden v evropském vyšetřovacím příkazu, pokud:

a) vyšetřovací úkon uvedený v evropském vyšetřovacím příkazu neexistuje v právním řádu vykonávajícího státu nebo

b) vyšetřovací úkon uvedený v evropském vyšetřovacím příkazu by nebyl v obdobném vnitrostátním případě dostupný.

2. Aniž je dotčen článek 11, odstavec 1 se nevztahuje na tyto vyšetřovací úkony, které musí být v právním řádu vykonávajícího státu vždy dostupné:

[…]

c) výslech svědka, znalce, oběti, podezřelé nebo obviněné osoby či třetí strany na území vykonávajícího státu;

[…]"

8. Článek 24 směrnice 2014/41, nadepsaný „Výslech za použití videokonference nebo jiného audiovizuálního přenosu“, v odstavci 1 stanoví:

„Nachází-li se osoba na území vykonávajícího státu a má-li být tato osoba vyslechnuta jako svědek nebo znalec příslušnými orgány vydávajícího státu, může vydávající orgán vydat evropský vyšetřovací příkaz za účelem provedení výslechu svědka nebo znalce prostřednictvím videokonference nebo jiného audiovizuálního přenosu v souladu s odstavci 5 až 7.

Vydávající orgán může rovněž vydat evropský vyšetřovací příkaz za účelem provedení výslechu podezřelé nebo obviněné osoby prostřednictvím videokonference nebo jiného audiovizuálního přenosu.“

9. Článek 34 této směrnice, nadepsaný „Vztah k jiným právním nástrojům, dohodám a ujednáním“, v odstavci 1 stanoví:

„Aniž je dotčeno jejich uplatňování mezi členskými státy a třetími zeměmi a jejich dočasné uplatňování podle článku 35, nahrazuje tato směrnice ode dne 22. května 2017 příslušná ustanovení následujících úmluv ve vztazích mezi členskými státy vázanými touto směrnicí:

[…]

c) úmluva [ze dne 29. května 2000] a její protokol.“

Francouzské právo

10. Článek 694-16 francouzského trestního řádu [4] stanoví:

„Evropským vyšetřovacím příkazem se rozumí soudní rozhodnutí vydané členským státem, který je označován jako vydávající stát, kterým se jiný členský stát, označovaný jako vykonávající stát, žádá, aby za použití formulářů společných všem státům provedl v určité lhůtě na svém území vyšetřování zaměřené na získání důkazů týkajících se trestného činu nebo na předání důkazů, které již má k dispozici.

Účelem vyšetřovacího příkazu může být rovněž předběžně zamezit na území vykonávajícího státu zničení, pozměnění, přesunu, předání nebo odstranění předmětů, jež mohou sloužit jako důkazy.

Jeho účelem může být rovněž dočasné předání osoby, která se nachází ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody ve vykonávajícím státě, do vydávajícího státu za účelem provedení procesních úkonů ve vydávajícím státě, při němž se vyžaduje přítomnost této osoby, nebo dočasné předání osoby, která se nachází ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody ve vydávajícím státě, do vykonávajícího státu za účelem účasti na požadovaném vyšetřování na tomto území.

Důkazy uvedené v prvních dvou odstavcích se mohou týkat i porušení povinností, které vyplývají z odsouzení v trestním řízení, i když toto porušení není trestným činem.“

[4] – Předkládající soud uvádí, že směrnice 2014/41 byla do francouzského práva provedena články 694-15 a násl. francouzského trestního řádu.

Skutkový základ sporu v původním řízení, předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem

11. Dne 1. března 2021 vydaly španělské justiční orgány evropský vyšetřovací příkaz určený francouzským orgánům (dále jen „dotčený evropský vyšetřovací příkaz“), v němž požádaly, aby AK, uvězněné ve Francii za účelem výkonu trestu odnětí svobody, bylo oznámeno usnesení o podání obžaloby vydané dne 30. září 2009 Juzgado Central de Instrucción nº 4 de la Audiencia Nacional (Ústřední vyšetřovací soud č. 4 Vrchního soudu s celostátní působností, Španělsko)[5]. Toto usnesení obsahovalo také příkaz ke vzetí do vazby a ke složení kauce. Dotčeným evropským vyšetřovacím příkazem se španělské justiční orgány rovněž domáhaly, aby se AK v přítomnosti svého advokáta mohla „vyjádřit k dotčeným skutkům“.

12. Dne 19. července 2021 oznámil juge d’instruction au tribunal judiciaire de Paris (vyšetřující soudce soudu v Paříži, Francie) AK v přítomnosti jejího advokáta uvedené usnesení o podání obžaloby, předal jí i jejímu advokátovi kopii tohoto usnesení ve španělštině a zaznamenal její výpovědi[6].

13. Následujícího dne podala AK u chambre de l’instruction de la cour d’appel de Paris (vyšetřující senát odvolacího soudu v Paříži) návrh na zrušení tohoto výslechu, přičemž v podstatě namítala, že v rámci evropského vyšetřovacího příkazu nelze požadovat provedení oznámení usnesení o podání obžaloby, které zahrnovalo rovněž příkaz ke vzetí do vazby a příkaz ke složení kauce.

14. Rozsudkem ze dne 20. dubna 2022 chambre de l’instruction de la cour d’appel de Paris (vyšetřující senát odvolacího soudu v Paříži) tento návrh zamítl. Tento vyšetřující senát zejména uvedl, že španělské justiční orgány požadovaly vedle toho, aby bylo usnesení o podání obžaloby oznámeno AK, i to, aby se AK mohla „vyjádřit k dotčeným skutkům“. Tento senát rovněž předně uvedl, že v dotčeném evropském vyšetřovacím příkazu bylo upřesněno, že požadované úkony musí spadat „do rámce ověřování spáchání skutků se všemi okolnostmi, které mohou mít vliv na jejich kvalifikaci a na vinu pachatelů“, a dále uvedl, že ač tyto orgány v odpovídajícím formuláři nezaškrtly políčko „výslech podezřelé nebo obviněné osoby“, jasně požádaly, aby francouzský vyšetřující soudce zaznamenal v protokolu vyjádření AK ke skutkům, z jejichž spáchání byla podezřelá. Chambre de l’instruction de la cour d’appel de Paris (vyšetřující senát odvolacího soudu v Paříži) dospěl k závěru, že tím, že požádaly, aby AK v přítomnosti svého právního zástupce a při dodržení práva na obhajobu upřesnila svůj postoj k daným skutkům, požádaly tyto orgány o provedení „vyšetřování zaměřeného na získání důkazů týkajících se trestného činu“ ve smyslu článku 694-16 francouzského trestního řádu.

15. AK podala proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu.

16. Předkládající soud uvádí, že AK tvrdí, že chambre de l’instruction de la cour d’appel de Paris (vyšetřující senát odvolacího soudu v Paříži) rozsudkem ze dne 20. dubna 2022 porušil článek 1 směrnice 2014/41 a článek 694-16 francouzského trestního řádu. Podle AK účelem vydání

[5] – AK byla obžalována z terorismu.

[6] – Z protokolu ze dne 19. července 2021, předaného předkládajícím soudem na základě žádosti Soudního dvora o informace, vyplývá, že AK učinila následující prohlášení týkající se skutečností uvedených v obžalobě: „Odmítám všechna tato obvinění. Tato obvinění jsou založena na prohlášeních, která jsem byla před 20 lety mučením donucena učinit. Opakuji to již několik let a znovu jsem to zopakovala v souvislosti s řízením o evropském [zatýkacím] rozkazu. Dokonce jsme předložili důkazy a cour d’appel de Paris (odvolací soud v Paříži) odmítl evropský zatýkací rozkaz vykonat. Nechápu, jak mi můžete doručit obžalobu ve věci, ve které francouzský soud odmítl evropský zatýkací rozkaz vykonat.“

evropského vyšetřovacího příkazu nemůže být „sdělit vznesená obvinění a oznámit postoupení soudu“, neboť toto opatření spadá do rámce jiných nástrojů pro justiční spolupráci, a to zejména článku 696-44 francouzského trestního řádu [7].

17. Generální advokát u předkládajícího soudu měl naopak za to, že jelikož dotčený evropský vyšetřovací příkaz obsahuje „vyšetřovací úkony, jež se neoddělitelným způsobem týkají oznámení usnesení o podání obžaloby [AK] i zaznamenání jejích vyjádření soudcem v přítomnosti advokáta, aby bylo dodrženo právo na obhajobu“, je uskutečněním vyšetřování zaměřeného na získání důkazů týkajících se trestného činu.

18. Předkládající soud uvádí, že Soudní dvůr doposud nikdy nerozhodoval o věcné působnosti evropského vyšetřovacího příkazu, a konkrétně ani o tom, zda tento příkaz zahrnuje oznámení usnesení o podání obžaloby, které obsahuje příkaz k uvěznění a příkaz ke složení kauce, či nikoli. Předkládající soud uvádí, že podle všeho není možné mít za to, že řádné uplatnění unijního práva je natolik zřejmé, že neponechává prostor pro žádné rozumné pochybnosti. Za těchto podmínek se Cour de cassation (Kasační soud, Francie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být články 1 a 3 směrnice 2014/41 vykládány v tom smyslu, že justičnímu orgánu členského státu umožňují vydat nebo potvrdit evropský vyšetřovací příkaz směřující zaprvé k tomu, aby bylo dotčené osobě oznámeno usnesení o podání obžaloby, které navíc obsahuje příkaz k uvěznění a ke složení kauce, zadruhé k tomu, aby byla tato osoba vyslechnuta tak, aby se mohla v přítomnosti svého advokáta jakýmkoli užitečným způsobem vyjádřit ke skutkům udávaným v uvedeném usnesení?“

19. Písemná vyjádření předložily AK, francouzská a nizozemská vláda, jakož i Evropská komise.

20. V odpovědi na žádost Soudního dvora o informace předkládající soud uvedl, že AK byla dne 9. září 2022 předána španělským justičním orgánům na základě tří rozsudků vydaných chambre de l’instruction de la cour d’appel de Paris (vyšetřující senát odvolacího soudu v Paříži) [8]. Předkládající soud rovněž uvedl, že těmto orgánům byl předán protokol o výslechu AK ze dne 19. července 2021.

Analýza

21. V projednávané věci vyvstává otázka, zda mohou justiční orgány členského státu s využitím evropského vyšetřovacího příkazu požádat orgány jiného členského státu, aby oznámily dotyčné osobě usnesení o podání obžaloby, které navíc obsahuje příkaz ke vzetí do vazby a ke složení kauce, a aby byla tato osoba vyslechnuta tak, aby se mohla v přítomnosti svého advokáta vyjádřit z jejího pohledu relevantním způsobem ke skutkům uvedeným v tomto usnesení. Pro zodpovězení této otázky je nutné zaprvé určit věcnou působnost evropského vyšetřovacího příkazu a zadruhé ověřit, zda výše uvedená opatření mohou spadat do této působnosti.

[7] – Tento článek zní takto: „V případě trestního řízení zahájeného v zahraničí, považuje-li cizí vláda za nezbytné doručit procesní písemnost nebo rozsudek osobě s bydlištěm na francouzském území, předá se písemnost způsobem stanoveným v článcích 696-8 a 696-9, případně s překladem do francouzského jazyka. Doručení se provádí osobně na žádost ministère public (státní zástupce, Francie). Prvopis s vyznačením doručení se stejným způsobem zašle dožadující vládě.“

[8] – Konkrétně se jedná o dva rozsudky vydané dne 26. září 2018 a jeden dne 9. října 2019.

K věcné působnosti evropského vyšetřovacího příkazu

22. Podle článku 1 odst. 1 směrnice 2014/41 je „evropský vyšetřovací příkaz“ rozhodnutí justičního orgánu vydané či potvrzené justičním orgánem jednoho členského státu za účelem provedení jednoho nebo několika konkrétních „vyšetřovacích úkonů“ v jiném členském státě „s cílem získat důkazy“ v souladu s touto směrnicí, včetně důkazů, které jsou již v držení příslušných orgánů vykonávajícího státu.

23. Článek 3 směrnice 2014/41, který se týká oblasti působnosti evropského vyšetřovacího příkazu, obecně stanoví, že evropský vyšetřovací příkaz „se vztahuje na všechny vyšetřovací úkony“. Tento článek výslovně vylučuje z této oblasti působnosti pouze vytváření společného vyšetřovacího týmu a shromažďování důkazů v rámci tohoto týmu, přičemž tato opatření jsou předmětem zvláštních pravidel v článku 13 úmluvy ze dne 29. května 2000 a rámcového rozhodnutí 2002/465[9].

24. Jak tedy vyplývá z bodu 8 odůvodnění směrnice 2014/41, unijní normotvůrce zamýšlel, aby měl evropský vyšetřovací příkaz „horizontálně vymezenou oblast působnosti“ a vztahoval se na „všechny vyšetřovací úkony zaměřené na shromažďování důkazů“.

25. Směrnice 2014/41 neobsahuje definici pojmu „vyšetřovací úkon“ ani výčet úkonů, jejichž výkon lze požadovat prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu. Je pravda, že čl. 10 odst. 2 a články 24 až 31 uvedené směrnice odkazují na řadu vyšetřovacích úkonů. Nic však nenasvědčuje tomu, že tyto odkazy představují vyčerpávající výčet vyšetřovacích úkonů, které mohou být předmětem takového příkazu. První z těchto ustanovení stanoví vyšetřovací úkony, které musí být v zásadě vždy dostupné v právním řádu vykonávajícího státu[10]. Články 24 až 31 směrnice 2014/41 stanoví zvláštní ustanovení pro některé vyšetřovací úkony, jejichž provádění má specifické rysy, zejména pokud jde o důvody pro odmítnutí[11].

26. Rád bych také zdůraznil, že evropský vyšetřovací příkaz je nástrojem založeným na zásadách vzájemné důvěry a uznávání[12], což v zásadě umožňuje vydávajícímu orgánu provádět vyšetřovací úkony, které považuje za nezbytné, na území jiného členského státu, než je jeho vlastní. Systém zavedený směrnicí 2014/41 vychází zejména z myšlenky, že k rozhodnutí o tom, který vyšetřovací úkon má být použit, je na základě své znalosti detailů příslušného vyšetřování nejlépe povolán tento orgán, avšak s výhradou možnosti vykonávajícího orgánu provést jiný typ vyšetřovacího úkonu, pokud požadovaný úkon v rámci jeho vnitrostátního práva neexistuje, nebo by v obdobném vnitrostátním případě nebyl dostupný[13].

[9] – Viz také bod 9 odůvodnění směrnice 2014/41, který uvádí, že „[tato] směrnice by se neměla vztahovat na přeshraniční sledování podle úmluvy k provedení Schengenské dohody […]“.

[10] – Jedná se o získávání informací nebo důkazů, které již má vykonávající orgán k dispozici, získávání informací obsažených v databázích policejních nebo justičních orgánů, výslech svědka, znalce, oběti, podezřelé nebo obviněné osoby či třetí strany na území vykonávajícího státu, jakýkoli jiný než invazivní vyšetřovací úkon vymezený podle práva vykonávajícího státu a identifikace osob zaregistrovaných pod určitým telefonním číslem nebo IP adresou.

[11] – Jedná se o výslech svědka, znalce, podezřelé nebo obviněné osoby za použití videokonference nebo jiného audiovizuálního přenosu, výslech svědka nebo znalce za použití telefonní konference, získání bankovních nebo finančních informací, vyšetřovací úkony zahrnující shromažďování důkazů v reálném čase, nepřetržitě a po určitou dobu, například monitorování bankovních nebo jiných finančních transakcí prováděných prostřednictvím jednoho nebo více určených účtů nebo sledování zásilek na území vykonávajícího státu, provádění skrytého vyšetřování a odposlech telekomunikačního provozu.

[12] – Článek 1 odst. 2 směrnice 2014/41. Viz rovněž rozsudek ze dne 8. prosince 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Padělané platební příkazy) (C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 64).

[13] – Článek 10 odst. 1 a bod 10 odůvodnění směrnice 2014/41. Podle čl. 10 odst. 3 této směrnice může vykonávající orgán rovněž použít jiný vyšetřovací úkon, než který je uveden v evropském vyšetřovacím příkazu, pokud jím může být dosaženo stejného výsledku za použití „mírnějších“ prostředků.

27. Vzhledem k výše uvedenému sdílím názor francouzské vlády, že evropský vyšetřovací příkaz je nástrojem s velmi širokou věcnou působností, přičemž pojem „vyšetřovací úkon“ zahrnuje „širokou škálu úkonů”. Skutečností zůstává, jak tvrdí všichni zúčastnění v rámci projednávaného řízení před Soudním dvorem, včetně francouzské vlády, že jediným účelem vykonání vyšetřovacích úkonů stanovených v evropském vyšetřovacím příkazu je získat důkazy [14], a jsou-li splněny podmínky nezbytné k tomuto účelu, předat je vydávajícímu orgánu [15].

28. Takovéto posouzení potvrzuje několik prvků směrnice 2014/41. Například samotná definice pojmu „evropský vyšetřovací příkaz“ v čl. 1 odst. 1 zdůrazňuje, že cílem je umožnit vydávajícímu členskému státu „získat důkazy“. Její body 7 („s cílem shromáždit důkazy“), 8 („zaměřené na shromažďování důkazů“), 11 („pro shromáždění dotyčných důkazů“), 24 („pro získávání důkazů“) a 38 („za účelem získávání důkazů“) odůvodnění vyznívají ve stejném smyslu. Článek 13 směrnice dále stanoví, že důkazy získané orgány vykonávajícího státu v důsledku vykonání evropského vyšetřovacího příkazu mají být předány vydávajícímu státu [16]. Podle odstavce 4 tohoto článku jsou těmito důkazy „předměty, listiny nebo údaje“ [17]. Je třeba rovněž poznamenat, že různé vyšetřovací úkony stanovené v čl. 10 odst. 2 a v článcích 24 až 31 směrnice 2014/41 [18] jsou všechny zaměřeny na shromažďování důkazů s cílem zjistit například existenci skutku nebo jednání, okolnosti, za nichž ke skutku nebo jednání došlo, a totožnost nebo stav pachatele.

29. V souladu s výše uvedeným souhlasím s francouzskou a nizozemskou vládou, když připomínají, že bod 34 odůvodnění směrnice 2014/41 uvádí, že „každý prostředek včetně finančního majetku může v průběhu trestního řízení podléhat různým předběžným opatřením, a to nejen za účelem shromažďování důkazních prostředků, ale také za účelem zabavení“, ale že do působnosti této směrnice spadají pouze opatření sledující první z těchto cílů [19].

30. Další rozhodující prvek lze nalézt v čl. 22 odst. 1 a čl. 23 odst. 1 směrnice 2014/41, z nichž vyplývá, že evropský vyšetřovací příkaz může být vydán za účelem dočasného předání osoby, která se nachází ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, do vydávajícího, resp. vykonávajícího státu, avšak pouze „za účelem provedení vyšetřovacího úkonu ke shromáždění důkazů, při němž se vyžaduje přítomnost“ této osoby na území státu, do kterého je žádáno o její předání. V tomto ohledu bod 25 odůvodnění této směrnice uvádí, že „[m]á-li však být osoba předána do jiného členského státu za účelem trestního stíhání včetně předvedení této osoby před soud pro účely soudního jednání, měl by být vydán evropský zatýkací rozkaz v souladu s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV [ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1)]“. V rozsudku Staatsanwaltschaft Wien (Padělané platební příkazy) [20] tak Soudní dvůr zdůraznil, že evropský vyšetřovací příkaz sleduje v rámci trestního řízení cíl odlišný od evropského zatýkacího rozkazu, neboť zatímco cílem evropského zatýkacího rozkazu je podle čl. 1 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2002/584 zatčení a předání vyžádané osoby za účelem trestního stíhání nebo výkonu

[14] – Souhlasím s poznámkou francouzské vlády, že „ačkoli pojem ‚důkaz‘ nemá v unijním právu obecnou definici, v širším smyslu se vztahuje na prostředky, které se používají k prokázání skutku nebo jednání způsobem povoleným zákonem“.

[15] – Rozsudek ze dne 2. září 2021, Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster (C-66/20, EU:C:2021:670, bod 41).

[16] – Článek 13 odst. 1 první pododstavec směrnice 2014/41 zní takto: „Vykonávající orgán předá bez zbytečného odkladu vydávajícímu státu důkazy, které byly získány nebo které jsou již v držení příslušných orgánů vykonávajícího státu v důsledku výkonu evropského vyšetřovacího příkazu“.

[17] – Viz rovněž čl. 15 odst. 1 písm. b) směrnice 2014/41.

[18] – Viz poznámky pod čarou 10 a 11 tohoto stanoviska.

[19] – Soudní dvůr rozhodl, že „[j]ak zdůrazňuje bod 34 odůvodnění [směrnice 2014/41], tato směrnice stanoví pouze předběžná opatření za účelem získání důkazů“ [rozsudek ze dne 8. prosince 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Padělané platební příkazy), C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 71].

[20] – Rozsudek ze dne 8. prosince 2020 (C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 72).

trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody, cílem evropského vyšetřovacího příkazu je podle čl. 1 odst. 1 směrnice 2014/41 provést jeden nebo několik konkrétních vyšetřovacích úkonů s cílem získat důkazy.

31. Soudní dvůr navíc několikrát uvedl, že účelem směrnice 2014/41 je nahradit stávající roztříštěný a složitý rámec pro shromažďování důkazních prostředků v trestních věcech s přeshraničním rozměrem. Směrnice zavedením zjednodušeného a efektivnějšího systému založeného na jednotném nástroji nazvaném „evropský vyšetřovací příkaz“ usnadňuje a urychluje soudní spolupráci s cílem přispět k uskutečnění cíle stát se prostorem svobody, bezpečnosti a práva vytyčeného pro Unii na základě velké míry důvěry, která musí panovat mezi členskými státy [21]. Ve stejném duchu dodávám, že ve Stockholmském programu, který přijala Evropská rada ve dnech 10. a 11. prosince 2009 a na který odkazuje bod 6 odůvodnění směrnice 2014/41, se uvádí, že hledaný „nový model“ v oblasti získávání důkazů, kterým se následně stal evropský vyšetřovací příkaz, by měl zejména zohlednit „pružnost tradičního systému vzájemné právní pomoci“, „mohl by mít širší rozsah“ a „měl by se vztahovat na co nejvíce druhů důkazů a zohledňovat dotčená opatření“ [22].

32. Konečně z čl. 34 odst. 1 směrnice 2014/41 vyplývá, že tato směrnice nahrazuje pouze „příslušná ustanovení“ tří úmluv uvedených v tomto ustanovení, včetně úmluvy ze dne 29. května 2000. Dotčena jsou tedy pouze ta ustanovení těchto úmluv, která upravují stejné otázky jako tato směrnice, což ukazuje, jak zdůrazňuje nizozemská vláda, že se nevztahuje na celou škálu možných žádostí o vzájemnou právní pomoc. Ostatní ustanovení těchto úmluv mají být mezi členskými státy nadále uplatňována.

K otázce, zda taková opatření, jako jsou opatření dotčená ve věci v původním řízení, mohou být požadována v rámci evropského vyšetřovacího příkazu

33. Pokud jde o první část dotčeného evropského vyšetřovacího příkazu, jsem stejně jako AK, nizozemská vláda a Komise toho názoru, že doručení usnesení o podání obžaloby nelze prostřednictvím takového příkazu požadovat. Účelem tohoto opatření zjevně není shromažďování důkazů nebo, slovy nizozemské vlády, získání předmětu, listiny nebo údajů pro použití v trestním řízení. Jedná se o procesní náležitost, která musí být naplněna po ukončení vyšetřovacího fáze řízení a jejímž účelem je oficiálně informovat obviněnou osobu o jejím obžalování, obvinění vznesených proti ní a o předání obžaloby k projednání soudem v trestním řízení.

34. Oznámení usnesení o podání obžaloby v jiném členském státě tedy není upraveno ve směrnici 2014/41, ale spadá pod jiný nástroj v oblasti vzájemné právní pomoci v trestních věcech, v tomto případě pod Úmluvu ze dne 29. května 2000 [23], konkrétně do působnosti jejího článku 5. Jak uvádí francouzská vláda, z důvodové zprávy k této úmluvě [24] vyplývá, že výraz „procesní písemnosti“, který úmluva nedefinuje, musí být vykládán „v širokém smyslu“ a zahrnuje například „předvolání

[21] – Rozsudek ze dne 30. dubna 2024, M. N. (EncroChat) (C-670/22, EU:C:2024:372, bod 86 a citovaná judikatura).

[22] – Evropská rada, „Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je“, (Úř. věst. 2010, C 115, s. 1), bod 3.1.1.

[23] – To vyplývá i ze společné poznámky Evropské agentury pro posílení justiční spolupráce (Eurojust) a Evropské justiční sítě o praktickém uplatňování evropského vyšetřovacího příkazu z června 2019 (s. 6), kterou cituje AK a která je k dispozici na adrese:https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/Publications/Reports/2019-06-Joint_Note_EJ-EJN_practical_application_EIO_FR.pdf.

[24] – Důvodová zpráva k Úmluvě o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000 (Úř. věst. 2000, C 379, s. 7).

a soudní rozhodnutí“. Vzhledem k tomu, že směrnice 2014/41 neobsahuje ustanovení o doručování procesních písemností, jež by odpovídala ustanovením článku 5 Úmluvy ze dne 29. května 2000, zůstává tento článek plně použitelný v souladu s čl. 34 odst. 1 uvedené směrnice.

35. Lze sice připustit, jak tvrdí AK i francouzská vláda, že doručení procesní písemnosti se v rámci evropského vyšetřovacího příkazu provádí, pokud je součástí procesního provedení vyšetřovacího úkonu, jehož cílem je získat důkazy uvedené v tomto příkazu, a je nezbytné pro výkon tohoto vyšetřovacího úkonu. Takové řešení odpovídá potřebě pružnosti doporučené pro systém vzájemné právní pomoci a zabraňuje tomu, aby příslušné orgány byly nuceny podávat dvě samostatné žádosti, jednu na základě směrnice 2014/41 a druhou na základě článku 5 úmluvy ze dne 29. května 2000, což by bylo v rozporu s cílem efektivity, který směrnice sleduje. Evropská justiční síť tak ve svých závěrech k evropskému vyšetřovacímu příkazu, zveřejněných dne 7. prosince 2018, uvádí, že je „všeobecně připouštěno“, že do oblasti působnosti směrnice 2014/41 není zahrnuto mimo jiné „doručování procesních písemností (pokud nejsou součástí vyšetřovacího úkonu podle [evropského vyšetřovacího příkazu]“)[25]. Podobně zpráva Eurojustu z listopadu 2020 o evropském vyšetřovacím příkazu uvádí, že doručení a odeslání procesní písemnosti by mělo být předmětem samostatného soudního příkazu, pokud „doručení tohoto dokumentu nepředstavuje nástroj vyšetřovacího úkonu požadovaného v [evropském vyšetřovacím příkazu]“[26]. Stejně tak se ve společné poznámce Eurojustu a Evropské justiční sítě citované v poznámce pod čarou 23 tohoto stanoviska uvádí, že je „obecně známo, že směrnice [2014/41] se nevztahuje […] na doručování procesních písemností, pokud doručení písemnosti není nezbytné pro vyšetřovací úkon, který je předmětem [evropského vyšetřovacího příkazu]“. Podle této agentury a této sítě by „v tomto případě měla být uplatněna pružnost, pokud jde o její zahrnutí do [evropského vyšetřovacího příkazu], v souladu s čl. 9 odst. 2 směrnice [2014/41]“[27].

36. Souhlasím však s AK, že situace popsaná v bodě 35 tohoto stanoviska by měla být považována za výjimku ze zásady, že vyrozumění o procesních písemnostech nespadá do působnosti evropského vyšetřovacího příkazu. Musí být tedy vykládána restriktivně, aby umožnila koexistenci různých nástrojů evropské vzájemné pomoci v trestních věcech, aniž by jeden zasahoval do oblasti působnosti druhého nebo do postupů, záruk a zvláštních podmínek, které stanoví. To by se mohlo týkat například situace, kdy provedení vyšetřovacího úkonu, jako je domovní prohlídka u dotčené osoby, vyžaduje rozhodnutí justičního orgánu, jímž se takový vyšetřovací úkon povoluje a které musí být dotčené osobě předem oznámeno.

37. Dále se mi zdá, jak tvrdí AK, že tento předpoklad nelze použít v případě oznámení o usnesení o podání obžaloby. Účelem tohoto úkonu trestního řízení, který se provádí po ukončení fáze vyšetřování[28], je uvést skutky připisované dotyčné osobě a jejich právní kvalifikaci a konstatovat, že již byly shromážděny dostatečné důkazy k obžalování této osoby a předání obžaloby soudu[29]. Jak AK a nizozemská vláda správně uvádí, usnesení o podání obžaloby představuje zpravidla samostatný úkon trestního stíhání, který může mít pro dotyčnou osobu závažné důsledky. Nerozumím tomu, jak by oznámení takového procesního úkonu dotčené osobě mohlo

[25] – Viz strana 2 tohoto dokumentu, který je k dispozici na této adrese: https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/CS/3096/83/0

[26] – Viz strana 20 tohoto dokumentu, který je k dispozici na této adrese: https://www.eurojust.europa.eu/publication/report-eurojust-casework-european-investigation-order

[27] – Viz strana 6 tohoto dokumentu.

[28] – Francouzská vláda uvádí, že „usnesení o podání obžaloby […] obvykle znamená konec vyšetřování vedeného vyšetřujícími orgány a vyšetřujícím soudcem“.

[29] – V projednávané věci usnesení o podání obžaloby ze dne 30. září 2009 v první části uvádí skutky, které jsou AK kladeny za vinu, ve druhé části uvádí trestněprávní kvalifikaci těchto skutků, uvádí důkazy proti AK a důvody, pro které je vhodné nařídit složení kauce a vzetí AK do vazby, a ve třetí části, která tvoří výrok usnesení, prohlašuje AK za obžalovanou a nařizuje její vzetí do vazby a složení kauce ve výši 30 000 eur.

představovat nástroj vyšetřovacího úkonu zaměřeného na získání důkazů nebo jak by mohlo být pro tento úkon zásadní. Vrátím-li se k věci, která je předmětem předběžné otázky, zdá se mi, jak tvrdí AK, že výslech dotčené osoby za účelem shromáždění důkazů, aniž je dotčena otázka, zda to bylo skutečně účelem žádosti o výslech v původním řízení [30], není podmíněn oznámením usnesení o podání obžaloby.

38. Pokud jde o skutečnost, že usnesení o podání obžaloby zahrnuje také příkaz ke složení kauce, podle mého názoru to nic nemění na závěru, že doručení takového usnesení nelze požadovat v rámci evropského vyšetřovacího příkazu. Je zřejmé, že takový příkaz, který má incidenční povahu, nepředstavuje vyšetřovací úkon zaměřený na získání důkazů ve smyslu směrnice 2014/41 [31].

39. Tento závěr nemůže být zpochybněn ani skutečností, že usnesení o podání obžaloby obsahuje takový příkaz ke vzetí do vazby, jako je příkaz dotčený ve věci v původním řízení. S výjimkou případu dočasného předání osob, které již byly zadrženy za účelem provedení vyšetřovacího úkonu, uvedeného v článcích 22 a 23 směrnice 2014/41, nesmí evropský vyšetřovací příkaz obsahovat žádost o zadržení nebo pokračování v zadržování dotčené osoby [32]. Případ dočasného předání se nevztahuje na situaci, jako je situace v projednávané věci, kdy vzetí dotčené osoby do vazby nemá žádný důkazní účel, ale je požadováno výhradně za účelem zajištění toho, že se tato osoba po podání obžaloby dostaví k příslušnému soudu ve vydávajícím státě.

40. Pokud jde o druhou část dotčeného evropského vyšetřovacího příkazu, konkrétně o žádost, aby byla dotčená osoba vyslechnuta a mohla se vyjádřit ke skutečnostem uvedeným v usnesení o podání obžaloby, které jí bylo doručeno, již jsem uvedl, že čl. 10 odst. 2 písm. c) a čl. 24 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 2014/41 výslovně stanoví, že vyšetřovací úkony, které lze v rámci takového příkazu požadovat, zahrnují výslech podezřelé nebo obviněné osoby.

41. Nicméně, jak správně zdůrazňuje Komise, taková žádost o výslech by mohla spadat do působnosti evropského vyšetřovacího příkazu pouze tehdy, pokud by skutečně měla za cíl shromáždit důkazy. O takový případ by se nejednalo, pokud by jediným účelem žádosti o výslech bylo umožnit dotčené osobě uplatnit její právo na obhajobu tím, že se vyjádří k obžalobě, která proti ní byla vznesena. V tomto ohledu uvádím, že AK a francouzská vláda se neshodují v otázce předmětu žádosti o výslech požadované v rámci dotčeného evropského vyšetřovacího příkazu. Francouzská vláda má sice za to, že z tohoto příkazu nezpochybnitelně vyplývá, že cílem této žádosti bylo shromáždit důkazy, avšak AK tvrdí, že jediným cílem výslechu bylo pouze zaručit její právo na obhajobu ve vztahu k jejímu obžalování [33].

42. Je věcí předkládajícího soudu, aby určil přesný předmět žádosti o výslech, která je dotčená v původním řízení. Pokud by předkládající soud dospěl k závěru, že tato žádost neslouží k získání důkazů, musel by dospět k závěru, že jak tato žádost, tak žádost o oznámení usnesení o podání obžaloby nespadají do oblasti působnosti evropského vyšetřovacího příkazu. Naopak pokud by dospěl k závěru, že účelem žádosti o výslech bylo skutečně shromáždit důkazy, mohl by podle mého názoru tuto část evropského vyšetřovacího příkazu potvrdit, samozřejmě za předpokladu, že by byly splněny podmínky týkající se obsahu a formy takového příkazu stanovené směrnicí

[30] – Viz bod 41 tohoto stanoviska.

[31] – V projednávané věci je z usnesení o podání obžaloby ze dne 30. září 2009 zřejmé, že účelem složení kauce je zajistit „finanční závazky, které by [AK] mohly v budoucnu hrozit“, pokud by byla kromě trestní odpovědnosti shledána odpovědnou i občanskoprávně.

[32] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. prosince 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Padělané platební příkazy) (C-584/19, EU:C:2020:1002, bod 73).

[33] – AK v této souvislosti připomíná, že právo obžalovaného vyjádřit se k podání obžaloby v přítomnosti svého obhájce je stanoveno ve španělském trestním řádu, a to v rámci postupu pro vyrozumění o usnesení o podání obžaloby.

2014/41, jakož i další formální náležitosti požadované touto směrnicí[34]. Zdá se mi, že obecné odmítnutí výkonu evropského vyšetřovacího příkazu z důvodu, že se nemůže vztahovat na žádost o oznámení usnesení o podání obžaloby, by bylo nepřiměřené a bylo by v rozporu s cílem efektivity, který tato směrnice sleduje.

Závěry

43. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku Cour de cassation (Kasační soud, Francie) odpověděl takto:

„Články 1 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech

musí být vykládány v tom smyslu, že

neumožňují justičnímu orgánu členského státu vydat nebo potvrdit evropský vyšetřovací příkaz směřující zaprvé k tomu, aby bylo dotčené osobě oznámeno usnesení o podání obžaloby, které navíc obsahuje příkaz k uvěznění a ke složení kauce, a zadruhé k tomu, aby byla tato osoba vyslechnuta tak, aby se mohla v přítomnosti svého advokáta jakýmkoli užitečným způsobem vyjádřit ke skutkům udávaným v uvedeném usnesení, nemá-li tento výslech skutečně za cíl získání důkazů, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.“

[34] – Viz zejména články 5 až 7 a článek 9 směrnice 2014/41.